

VN/10855/2024
VN/10855/2024-UM-50

Päivämäärä

Valtiovarainministeriö

Ulkoministeriön lausunto uudistetun eIDAS-asetuksen kansallisesta toimeenpanosta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt ulkoministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi. Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa.

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä

Ulkoministeriö pitää tarkoituksenmukaisena ja lain soveltajan näkökulmasta selkeänä, että kansalliset vahvan sähköisen tunnistamisen vaatimukset ja eIDAS-asetukseen liittyvä täydentävä sääntely olisivat jatkossa omissa laeissaan.

Ehdotetun sääntelyn mukaan Digi- ja väestötietovirasto asettaa julkisesti saataville luettelon kaikista eIDAS-asetuksen mukaisesti tarjotuista eurooppalaisista digitaalisen identiteetin lompakoista, joihin se myöntää luonnollisen henkilön tunnistetiedot. Lisäksi ehdotetussa sääntelyssä viitataan eIDAS-asetukseen, jonka mukaan eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon tarjoaa Digi- ja väestötietovirasto, noudattaen sitä mitä eIDAS-asetuksen 5 a artiklassa säädetään.

Ulkoministeriö pitää kannatettavana esityksen ehdotusta siitä, että Digi- ja väestötietovirasto nimettäisiin toimivaltaiseksi viranomaiseksi Suomessa tarjoamaan eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakkoa Suomessa. On myös tärkeää, ettei tällä rajoiteta yksityisen sektorin toimijoiden mahdollisuuksia tarjota lompakkoa Digi- ja väestötietoviraston tarjoaman lompakon rinnalla.

Ulkoministeriö pitää loogisena sitä, että Digi- ja väestötietovirasto myöntäisi lompakkoon henkilöllisyyden osoittamisen mahdollistavat luonnollisen henkilön tunnistetiedot väestötietojärjestelmään perustuen ja vastaavasti oikeushenkilöiden osalta tunnistetiedot lompakoihin myöntäisi Patentti- ja rekisterihallitus kaupparekisteriin perustuen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ulkoministeriö
PL 176
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Ulkoministeriö
Laivastokuja 3
00160 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 2 951 6001

Faksi
Fax
Fax

+358 9 629 840

S-posti, internet
E-post, internet
E-mail, internet

kirjaamo.um@gov.fi
www.um.fi

Tähän liittyen ulkoministeriö kiinnittää huomiota esityksen vaikutusarvioinnissakin mainittuihin ulkosuomalaisiin. Esityksen vaikutusarvioinnissa on todettu digitaalisen identiteetin lompakon helpottavan ulkosuomalaisten mahdollisuuksia asioida suomalaisissa sähköisissä palveluissa. Kuten esityksessä on todettu, ulkosuomalaisten osalta on eri yhteyksissä tuotu esille vaikeus hoitaa asiointia sähköisesti Suomeen, sillä usein heillä ei ole vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä, koska sellaisen saamisen edellytyksenä on asiakkuus jossakin suomalaisessa pankissa tai teleoperaattorilla. Ulko-ministeriö yhtyy tähän näkemykseen. Tämän johdosta onkin ensiarvoisen tärkeää, että myös tosi-asiallisesti mahdollistetaan digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönotto myös ulkomailla silloinkin, kun henkilöllä ei ole mahdollisuutta ottaa sitä käyttöön vahvalla tunnistautumisella. Käyttöönotto tulisi mahdollistaa edustustoissamme käyntiasioinnilla. Tämä tulisi olemaan ulkosuomalaisten kannalta merkittävä edistysaskel mahdollistaen asioimisen julkisen sektorin digitaalisissa palveluissa.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta

Esityksen mukaan Poliisihallitus tuottaisi eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon kanssa yhteensopivan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen (atribuuttitodistus). Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi käytettävissä yksinomaan eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon kautta, ja se perustuisi voimassa olevaan Suomen passiin tai henkilökorttiin.

Esityksen mukaan digitaalista henkilöllisyystodistusta voisi hakea poliisilta ainoastaan käyttöön ote-tulla lompakolla. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisen ensimmäisenä edellytyksenä olisi käyttöön otettu lompakko, jonka avulla myös hakemus tehtäisiin.

Suomen edustustot myöntävät passeja ja henkilökortteja ulkomailla ja toimivat siten myös passi- ja henkilökorttiviranomaisina. Ulkoministeriö pitää erittäin kannatettavana uuden digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoa. Ulkoministeriö katsoo, että esimerkiksi digitaalista henkilöllisyystodistusta voitaisiin käyttää edustustoissa uuden matkustusasiakirjan saamiseksi ja digitaalinen henkilöllisyystodistus helpottaisi ulkomailla matkustavien suomalaisten tunnistautumista Suomen edustustoissa esimerkiksi passin katoamisen ja uuden passin hakemisen yhteydessä.

Digitaalisen henkilöllisyyskortin saamisen edellytyksenä on se, että henkilö on ottanut käyttöön digitaalisen identiteetin lompakon. Ulkoministeriö kiinnittää tässä yhteydessä huomiota ulkosuomalaisten mahdollisuuteen saada digitaalisen identiteetin lompakko tosiasiallisesti käyttöön. Mikäli henkilöllä ei ole mahdollisuutta sähköiseen vahvaan tunnistautumiseen, tulee hänet tunnistaa komission täytäntöönpanoaseuksen (EU) 2015/1502 liitteestä ilmenevin tavoin (2.1.2 Henkilöllisyyden todistaminen ja varmentaminen). Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, henkilön tunnistaminen toteutettaisiin käyntiasioinnilla esimerkiksi Suomen edustustossa, jossa hänen henkilöllisyytensä varmistettaisiin hänen hallussaan olevasta passista tai henkilöllisyystodistuksesta ja tunnistamisessa varmistettaisiin henkilöllisyystodistuksen voimassaolo.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista

Mahdollisten pilvipalvelujen käytössä toteutus tulisi tehdä niin, että se noudattaa valtionhallinnon pilvipalvelulinjauksia <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165838>. Arvioinnissa tulisi hyödyntää myös Traficomien tekemää pilvipalveluiden turvallisuuden arviointikriteeristöä (PiTuKri) sekä mahdollisia kolmansien osapuolten tekemiä auditointeja ennen käyttöönottoa.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta

Hallituksen esityksen liitteenä oleva kuvaus kansallisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon ekosysteemistä on havainnollinen ja selkeyttää kokonais kuvaa. Ulkoministeriö esittää harkittavaksi, olisiko kuvausta aiheellista täydentää konkreettisella kuvauksella myös digitaalisen identiteettilompakon käyttöönottamisesta ja henkilön tunnistetietojen saamisesta lompakkoon joko sähköisesti vahvan tunnistautumisen avulla tai vaihtoehtoisesti käyntiasioinnilla (viranomaistahot, joihin henkilö voi olla yhteydessä erityisesti käyntiasioinnin osalta)

Alustava vaikutusarviointi ulkoasianhallinnon osalta

Mahdollisuus käyttää uutta vahvaa sähköistä tunnistautumistapaa julkisen hallinnon palveluissa on otettava huomioon edustustojen toiminnassa, koska edustustot tarjoavat useita eri julkisen hallinnon palveluita ulkomailla. Lisäksi mahdollisuus käyttää uutta vahvaa sähköistä tunnistautumista on otettava huomioon myös ulkoasiainhallintoa koskevassa lainsäädännössä.

Ulkoasiainhallinnon osalta taloudelliset vaikutukset ja viranomaisvaikutukset liittyvät lähinnä mahdollisten tarvittavien laitteiden hankintaan, asiakaspalveluun sekä Suomen edustustojen henkilöstön koulutustarpeeseen.

Läheskään kaikilla ulkosuomalaisilla ei ole suomalaisia pankkitunnuksia, mobiilivarmennetta tai henkilökortin kansalaisvarmennetta, jotka mahdollistaisivat digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönoton sähköisesti. Tämän vuoksi digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönotosta aiheutuisi lisätyötä edustustojen asiakaspalveluun, mikäli sen käyttöönotto mahdollistettaisiin myös käyntiasioinnilla.

Alustavasti voidaan arvioida, että käyntiasiointia edustustoissa digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönottamiseksi tulisi ensimmäisen käyttöönottovuoden aikana noin 10.000 asiointikertaa. Asioinnit keskittyisivät erityisesti niiden edustustojen toimipiirien alueille, joissa on paljon ulkosuomalaisia. Jatkossa käyntiasioinnin määrän voidaan arvioida tasaantuvan jonkin verran, mutta on kuitenkin vaikea arvioida käyntiasioiden tarkkaa määrää tulevaisuudessa.

Lisäksi on huomioitava, että asiakasyhteydenottojen määrä voi suurusluokaltaan vaihdella vuosittain, minkä vuoksi keskimääräistä arvioita vuosittaisen yhteydenottojen määrästä on vaikea tässä vaiheessa esittää. Yksittäisen asiakasyhteydenoton hoitamiseen edustustossa voidaan arvioida kuluvan noin 15 minuuttia, joten vuosittaiseksi työmääräksi muodostuisi ensimmäisen käyttöönottovuoden aikana noin 2.500 tuntia. Tässä vaiheessa arviot ovat kuitenkin alustavia ja ulkoministeriö varaa tilaisuuden jatkovalmistelussa tarkentaa arviotaan.

Digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönottoon liittyvästä asiakaspalvelusta aiheutuvat lisämenot kohdentuvat ulkoasiainhallinnon maksulliseen toimintaan ja ne tulisi jatkossa valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti kattaa täysimääräisesti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon liittyvällä asiointimaksulla. Asiointimaksusta säädettäisiin ulkoministeriön asetuksessa ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksullisuudesta (650/2020).

Mikäli digitaalisen identiteetin lompakkoa käytettäisiin jatkossa myös tunnistautumisessa edustustojen asiakaspalvelussa, tulisi digitaalisen identiteetin lompakon käyttöönotosta ulkoasiainhallinnolle kertaluonteisia kustannuksia laitehankinnoista mukaan lukien lähetys ja asennuskulut. Ulkoministeriö varaa tilaisuuden lausua myös laitehankinnoista tarkemmin jatkovalmistelussa, kun edustustojen rooli tarkentuu.

Digitaalisen henkilökortin käyttöönotto digitaalisen identiteetin lompakon avulla, vähentäisi jatkossa todennäköisesti myös henkilökorttien kysyntää edustustoissa.

Lopuksi

Ulkoministeriö osallistuu mielellään esityksen jatkovalmisteluun.

Konsulipäällikkö

Jussi Tanner

Yksikön päällikkö

Anna Esko

VN/10855/2024-UM-50

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: